

Čís. 6874.

Železniční zaměstnanci.

Ten, kdo byl dne 1. září 1919 skutečným přednostou stanice, nikoliv kancelářským manipulátem, nemůže se pro své přeřazení v roce 1919 dovolávat ustanovení II B lit. c) výnosu o úpravě hmotných poměrů trvale ustanovených zaměstnanců, uveřejněného v úředním listu Košicko-Bohumínské dráhy čís. 10 z roku 1920, nýbrž má jen nárok na výhodnější pro něho přeřazení podle odstavce II B písm. d) tohoto výnosu, t. j. podle služebního stavu, jaký by byl u něho v podúřednické kategorii, kdyby dnem 1. září 1919 nebyl ještě býval úředníkem.

Omylným zařazením nenabyl zaměstnanec nezadatelných práv. Nárok eráru na vrácení přeplatku není dotčen tím, že ho zaměstnanec bezelstně spotřeboval.

(Rozh. ze dne 8. března 1927, R II 18/27.)

Žalobce nastoupil dnem 1. října 1896 službu u Košicko-Bohumínské dráhy a konal ji až do 31. července 1925, kdy byl dán do výslužby. Se-státněním Košicko-Bohumínské dráhy na základě zákona ze dne 22. prosince 1920, čís. 690 sb. z. a n. přešla správa této dráhy, pokud se týče Slezské její části, na ředitelství státních drah v Olomouci, jímž byla převzata dnem 1. února 1921. Ohledně zaměstnanců stanoveno § 4 cit. zákona, že ministerstvo železnic má právo s výhradou nabytých práv zaměstnanců rozšířiti na zaměstnance bývalé K.-B. dráhy předpisy platné pro ostatní zaměstnance železniční, a ustanovení to provedeno bylo výnosem ministerstva železnic ze dne 24. září 1921, čís. 46.781-I-3 s platností od 1. ledna 1921 a tak nabyli zaměstnanci K.-B. dráhy také nároku na propočítání služebních let podle zákona ze dne 9. dubna 1920, čís. 222 sb. Toto propočítání úředních let provedeno bylo i ohledně žalobce a tento dle výnosu uveřejněného v úředním listě provozní správy pro Slezské tratě K.-B. v Těšíně ze dne 15. července 1922, čís. 11 zařazen byl dle statusu III. do VII. služební třídy s pořadím od 1. ledna 1912 s platností a finančním účinkem od 1. ledna 1921 a počínajíc tímto dnem přiznan mu služební plat dle stupnice 7308 Kč ročně. Přípisem ředitelství státních drah v Olomouci ze dne 21. listopadu 1923, čís. 16.044-I-23 sděleno bylo žalobci, že přiznané mu propočítání služebních let, jak nahoře uvedeno, není správným, a přiřknuta mu VII. třída služební s pořadím teprve od 1. července 1914 a s platem dle stupnice 7308 Kč teprve od 1. července 1922. Stížnosti žalobce proti tomuto novému propočítání služebních let na ředitelství státních drah v Olomouci a na ministerstvo železnic byly zamítnuty jako neodůvodněné. Žalobci v době od 1. ledna 1924 do 31. prosince 1925 sraženo bylo z jeho platu 4984 Kč a žádost žalobcova o vrácení těchto srážek byla rovněž zamítnuta. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce na Československém železničním eráru zjištění, že žalovaný jest povinen uznati, že propočítání služební doby žalobce jak bylo uveřejněno v úředním listě provozní správy pro Slezské tratě Košicko-Bohumínské dráhy

v Těšíně čís. 11 ze dne 15. července 1922, dle kterého žalobce byl zařazen ve statusu III. do VII. služební třídy s platovým stupněm 7308 Kč od 1. ledna 1921, jest správné a dále, že žalovaná strana jest povinna zaplatiti žalobci 4984 Kč. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by vyčkaje pravomoci ji znovu rozhodl. Důvody: Soud první stolice právem dospěl k výsledku, že žalobci přísluší VII. hodn. tř. od 1. července 1914 a není v tom směru řízení vadné a věc nesprávně posouzena, jak patrné z následujícího: Žalobce připouští i v odvolání, že měl k 1. lednu 1921 k propočtení 26 roků a 9 měsíců, vzhledem k postupovým a povyšovacím lhůtám u státních drah (1. ledna a 1. července) tedy 26½ roku a po odečtení jednorozční čekací lhůty 25½ roku. Poněvadž pak dle statu III a) připadá na postupové a povyšovací lhůty ve statu tom na služební třídy X—VIII dohromady 19 roků, zbývá pro sl. tř. VII. 6½ roku, takže podle správného propočtení byl žalobce právem zařazen dle statu III. a) do VII. služební třídy s pořadím od 1. července 1914, nehledí-li se k výnosu ministerstva železnic ze dne 20. února 1922 čís. 63.734/21-I/3. Jedná se nyní o to, zdali se na žalobce vztahuje právě uvedený výnos a zdali žalobce má nárok na příznivější propočtení let, než jak je svrchu uvedeno. To závisí na otázce, zda podle citovaného výnosu získal samotným propočtením let více než 8 let oproti stavu před provedeným propočítáním. Pro stanovení pořadí, jaké by měl žalobce před propočítáním, je rozhodným výnos býv. provozního řádu K.-B. D. č. pres. 73/VI. z roku 1920 (str. 54 a násl. Amtliche Nachrichten z r. 1920). Žalobce měl podle svého osobního výkazu plat 2.600 Kč od 1. května 1918 resp. dle ust. II. B cit. výnosu K.-B. D. od 1. července 1918 a s připočtením válečných let dle II. A d) výnosu od 1. července 1916 a bylo ho proto dle cit. výnosu K.-B. D. přeřaditi podle nejvýhodnějších pro něho tabulek na str. 60 a 61 cit. výnosu, tedy jako podúředníka, poněvadž to bylo pro něho nejvýhodnější [výnos K.-B. D. II. B d)]. Žalobce byl podle svého osobního výkazu 1. září 1919 přednostou stanice, takže ho bylo přeřaditi nově do kategorie »sonstige Angestellte« 5. platové stupnice 8. platební skupiny, t. j. do platové stupnice 4.608 Kč. Ve statu III. (str. 59 Amtliche Nachrichten) je to první platová stupnice VIII. služ. třídy a je mu tudíž stanoviti před provedeným propočítáním let pořadí VIII. služ. tř. od 1. ledna 1916. Není správným názor žalobcův, že ho bylo přeřaditi s platem 4.908 Kč, čímž by byl event. získal dřívější pořadí v třídě VIII. a tudíž po případě výhody výnosu čís. 67734/21, neboť tento svůj názor opírá žalobce o to, že byl dříve kancelářským manipulantem [citovaný výnos K.-B. D. II. B c)], což však je nerozhodno, neboť žalobce manipulantem nebyl při svém jmenování úředníkem. Dle svrchu uvedeného dosáhl žalobce samotným propočítáním pořadí VII. služ. tř. 1. července 1914 a tedy pořadí VII. služ. tř. 1. července 1906. Před provedeným propočítáním získal však pořadí v VIII. sl. tř. od 1. ledna 1916, takže získal propočítáním ½10 roku. Proto se na něho nevztahuje výnos 67.734/21 a žalobce byl správně zařazen ve statu III. a do VII. sl. tř. v pořadí od 1. července 1914, přes to, že mu dle úředního listu pro-

vozní správy K.-B. D. z 11. srpna 1921 přiznáno služné 5.808 Kč od 1. ledna 1921 a že dle Amtliche Nachrichten z 10. srpna 1920, čís. 14 zařazen do statu III. služ. tř. VIII. 3. stupeň dne 1. ledna 1919, poněvadž se tu nejedná o nabyté právo, nýbrž nesprávné zařazení, jak ze svrchu uvedeného vyplývá, z něhož žalobci nijaké právo vzniknouti nemohlo. Ostatní tvrzení žalobcova v odvolání nejsou ničím doložená nesprávná tvrzení, která jsou v rozporu s tím, co svrchu uvedeno. Dle toho nemá žalobce nároku na vrácení sražených částek z platu z toho důvodu, že vyplacený mu plat mu byl vyplácen ve správné výši. Žalobce však v první stolici také tvrdil, že částky služného jemu na základě původního propočítání služebních let vyplacené přijal jako služné a spotřeboval je bezelstně, ježto stěží stačily k výživě jeho šestičlenné rodiny. Nelze říci, jak učinil první soud, že přednes ten je opožděný, k protahování sporu směřující a že se jím mění žalobní důvod, neboť žalobce již v žalobě tvrdil, že nevěděl, z jakého důvodu mu srážky byly učiněny, a opírá žalobce i tento svůj nárok na vyplacení vyššího platu o tutéž skutečnost jako nárok, že mu plat příslušel.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu žalobcovu, k rekursu žalovaného zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by nehledě k použitým zrušovacím důvodům znovu rozhodl o odvolání.

D ů v o d y:

Žalobcův rekurs vytýká napadenému usnesení nesprávné právní posouzení, které spatřuje v tom, že odvolací soud nepovažoval žalobce při přeřazení v roce 1919 do nových platových stupnic za kancelářského manipulanta, kvalifikovaného podle ustanovení úředního listu čís. 10 ze dne 25. května 1920 odstavce II. B lit. c) (str. 64) a majícího nárok na zařazení do vyššího platu podle obdoby zřízenců, v platové skupině 8. pod písmenami g), j), k), m) (str. 60) vyjmenovaných — avšak neprávem. Pro přeřazení byl rozhodným den 1. září 1919, jímž byl proveden převod do nových platových stupnic. Žalobce přiznává, že byl již ku 1. květnu 1919 jmenován úředníkem z kategorie podúřednické, a podle osobního výkazu jeho, jenž, jsa veřejnou listinou, poskytuje podle §u 292 c. ř. s. plný důkaz o tom, co v něm úředně jest dosvědčeno, byl žalobce před svým jmenováním úředníkem, staničním přednostou, kteréhožto služebního místa nabytí řádným jmenováním dne 1. listopadu 1911 a zastával je nepřetržitě až do 1. května 1919, t. j. do svého jmenování úředníkem. Není tedy správným tvrzení žalobcovo, že v době, kdy byl jmenován úředníkem, byl ve skutečnosti ještě kancelářským manipulantom, pouze s titulem přednosty stanice, neboť kancelářským manipulantom první třídy podle osobního výkazu byl v době od 1. července 1907 do 31. října 1911. Žalobce ve sporu ani netvrdil, že tyto v osobním výkaze úředně dosvědčené skutečnosti byly nesprávně zapsány, a buduje tudíž rekursní vývody na předpokladech, jsoících v rozporu se spisy, tvořícími skutkový základ této rozepře, zjištěný nižšími soudy. Byl-li však žalobce v roce 1919 skutečným přednostou stanice na základě dřívějšího jmenování a nikoli kancelářským manipulantom,

nemůže se pro své přeřazení v roce 1919 dovolávat ustanovení II B lit. c) výnosu o úpravě hmotných poměrů trvale ustanovených zaměstnanců, uveřejněného v úředním listu Košicko-Bohumínské dráhy čís. 10 z roku 1920 (str. 64), ježto měl jen nárok na výhodnější pro něho přeřazení podle odstavce II B lit. d) tohoto výnosu, t. j. podle služebního stavu, jaký by byl u něho v podúřednické kategorii, kdyby dnem 1. září 1919 nebyl ještě býval úředníkem. Výhoda tato záležela právě v tom, že podúředníkům dostalo se novou úpravou poměrně lepšího platového přeřazení, než úředníkům. Žalobce jako přednosta stanice byl podle 2. tabulky ve skupině služného 8 a) ve stupnici 5., s platem 2.600 Kč a jako takový měl nárok na přeřazení do nové platové stupnice 5. s platem 4.608 Kč »p r o o s t a t n í z a m ě s t n a n c e« určené, nikoli však podle zvláštní skupiny privilegovaných zaměstnanců, označených v 8. platové skupině písmenami »g, i, k, m« s platem 4.908 Kč. Tím padají zároveň další vývody žalobcova rekursu, které se opíraly o předpoklad, že při přeřazení v roce 1919 měl mu býti přiznán ve skupině 8. plat 4.908 Kč, z něhož v rekursu se doličuje, že žalobci přísluší též nárok na zvláštní výhodu podle výnosu ministerstva železnic v Praze ze dne 20. února 1922, čís. 67.734 z roku 1921, a stačí v tomto směru odkázati ku správnému odůvodnění napadeného usnesení, jímž bylo vyvráceno i mínění žalobcovo, že omylným zařazením nabyt nezadatelných práv, kteréžto zařazení ostatně nebylo ani nezměnitelným vzhledem k vyhlášce v úředním listě čís. 11 z roku 1922, kterou byl žalobce na stránce 77 zařazen do statu III a) a v níž železniční správě možnost změny byla vyhražena. Bylo proto rekurs žalobcův jako nedůvodný zamítnouti.

Nejvyšší soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že námitkou žalobce, že přeplacené mu služné spotřeboval bezelstně se svou šestičlennou rodinou — byť byla přednesena až při posledním ústním jednání prvního soudu — nebylo by se zdrželo vyřízení rozepře, ježto jde při této námitce v podstatě jen o otázku právní a nezasahovala námitka ani do právního důvodu žaloby, způsobem důvod měnicím. Nebylo proto zákonných předpokladů §§ 179 a 278 c. ř. s. k jejímu odmítnutí. Rekurs žalovaného jest však opodstatněn, pokud napadá usnesení odvolacího soudu, nařizující prvnímu soudu, aby se obíral tvrzením žalobcovým, že přeplatek služného přijal a spotřeboval bezelstně, a aby o tom provedl důkazy. Pro rozhodnutí sporu jest však okolnost, zda žalobce spotřeboval přeplatky služného bezelstně, nerozhodna, když bylo zjištěno, že vyšší služné bylo žalobci vyměřeno jen mylným propočítáním a přeřazením, a když první soud zjistil, že železniční správa si při přeřazení žalobce vyhradila případnou změnu podle nově získaných dokladů a že platové přeplatky činily u žalobce 10.627 Kč 20 h. Žalovaný čsl. stát měl tudíž z tohoto právního důvodu za žalobcem pohledávku, ježto byl žalobce na jeho újmu bezdůvodně obohacen přijatými přeplatky služného, kterých se mu dostalo jen omylem při propočítání let a přeřazení. Nesejde na tom, že žalobce přijal tyto přeplatky bezelstně a že je bezelstně spotřeboval, když neměl na ně oprávněného nároku, jak bylo již shora doličeno. Bezelstným spotřebováním těchto přeplateků nebyl za-

lobce nikterak sprostěn povinnosti, by odpůrci nahradil stejný peníz, neboť, použil-li žalobce přeplatku k výživě své rodiny, zůstal tím jeho vlastní majetek stejnou částkou ušetřen, kterou by jinak na úhradu potřeb své rodiny byl vynaložil. Skutkové okolnosti, které odvolací soud uložil prvému soudu vyšetřiti, nevyžadují tedy důkazů, posuzuje-li se věc s právního hlediska právě doličeného. Bylo proto důvodnému rekursu žalovaného vyhověti, napadené usnesení zrušiti a naříditi, jak shora uvedeno.

Čís. 6875.

Osoby, zbavené úplně svéprávnosti, mohou platně pořizovati, jsou-li schopny plné rozvahy. Tuto schopnost jest dokázati tomu, kde se dovolává platnosti posledního pořízení takové osoby. Pořizovati však mohou takové osoby jen ústně před soudem.

(Rozh. ze dne 8. března 1927, Rv II 636/26.)

K pozůstalosti po Marii F-ové přihlásila se žalobkyně ze závěti, žalovaní ze zákona. Žalovaní prohlásili, že poslední vůli Marie F-ové neuznávají za platnou a pravou, ježto prý zůstavitelka v době zřízení závěti byla slabomyslná. Byvši poukázána pozůstalostním soudem na pořad práva, domáhala se žalobkyně určení, že závěť Marie F-ové jest pravá a platná. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. Důvody: Jde o dvě otázky: 1. Byla-li Marie F-ová v době, když činila poslední pořízení, rozumově s to projeviti poslední vůli? 2. Jest-li její projev platnou poslední vůlí? Co se první otázky týče, bylo sice spisy okresního soudu zjištěno, že Marie F-ová byla právoplatným usnesením ze dne 14. března 1902 pro blbost dána pod opatrovnictví, v němž zůstala až do své smrti. Avšak způsobilost k poslednímu pořízení nezávisí na formální okolnosti, byla-li dotyčná osoba v daném okamžiku pro duševní chorobu zbavena svéprávnosti čili nic, nýbrž na tom, byla-li tehda ve skutečnosti příčetná čili nic, bez ohledu na svou formelní svéprávnost, ovšem pokud jde o rozum pořizovatele, nikoliv o to, byl-li snad prohlášen za marnotratníka. To vychází z ustanovení §§ 566 a 567 obč. zák. v jejich spojitosti a v protikladnosti jejich k ustanovení §u 568 obč. zák., který způsobilost k poslednímu pořízení u marnotratníků činí závislou výslovně na formelní okolnosti, byla-li dotyčná osoba v daném okamžiku prohlášena za marnotratníka čili nic. Že řád o zbavení svéprávnosti na tomto stavu nic nezměnil, vysvítá nejen z materialii k tomuto řádu, nýbrž i z toho, že jeho § 6 o §§ 567 a 568 obč. zák. se vůbec nezmiňuje, což by byl jistě musel učiniti, kdyby byl chtěl na dosavadním právním stavu něco změnit. Líčený názor zastávají také jak bývalý, tak i nynější nejvyšší soud a Krainz-Ehrenzweig. Běží tudíž o to, byla-li Marie F-ová začátkem roku 1925, když projevila poslední vůli, příčetnou či nikoliv. Bylo zjištěno, že se Marie F-ová následkem úrazu v útlém dětství ve svém duševním vývoji opozdila, že tato zaostalost nebyla tak silná a trvalá, že by se